

Euroopa Liidu kvaliteedimärkide, nende taotlemise protseduuri, esitatavate nõuete ning kaitse ulatuse tingimused

Infoleht 19.05.2021

Euroopa Liidus kehtiva üldise toiduainete kvaliteedimärkide süsteemi eesmärk on kaitsta konkreetse päritoluga ja traditsioonilisi tootenimetusid.

Süsteem tugineb vanade liikmesmaade varem eksisteerinud seadustel, mis tagasid kaitse nende kohalikele tootenimetustele. Tegu on toidukaupade nimetuste registreerimissüsteemiga, mis baseerub nende geograafilisel päritolul või traditsioonilisel iseloomul. Selliste nimetuste kaitse liidu tasandil tagavad riigisiseseid sõltumatud inspeksioonisüsteemid.

Liidu tasandil on kogu registreerimisprotseduur ning märkide kasutamine tasuta. Registreeritud nime võivad kasutada kõik tootjad, kes asuvad konkreetsetes geograafilistes piirkonnas ja toodavad registreeritud spetsifikatsioonile vastavat toodet.

Õigusaktid

Põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavasid reguleerib [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus \(EL\) nr 1151/2012](#) (põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavade kohta);

- piiritusjookide puhul [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus \(EL\) nr 2019/787](#) (milles käsitletakse muuhulgas ka piiritusjookide geograafiliste tähiste kaitset);
- veinide puhul [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus \(EL\) nr 1308/2013](#) (mille 2. jagu käsitleb päritolunimetusid, geograafilisi tähiseid ja veinisektori traditsioonilisi nimetusid);
- aromatiseeritud veinide puhul [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus \(EL\) nr 251/2014](#) (milles käsitletakse muu hulgas ka aromatiseeritud veinide geograafiliste tähiste kaitset).

Eestis reguleerib geograafiliste tähiste kaitset [geograafilise tähise kaitse seadus](#), mis **ei laiene** Euroopa Liidu tasandil kaitstavate põllumajandustoodete, toiduainete ja alkoholsete jookide geograafilistele tähistele ja päritolunimetustele. Geograafilise tähise kaitse seaduse alusel registreeritud geograafilised tähised omavad kaitset vaid Eesti riigi piires.

Kvaliteedimärgid

Euroopa Liidus eksisteerib kolm kvaliteedimärki.

Kaitstud päritolunimetus

(*Protected Designation of Origin, PDO*) – tähistab toodet, mida toodetakse kindlas riigis, regioonis või kohas ning mis omab sellest tulenevalt kindlaid kohale iseloomulikest inim- ja keskkonnateguritest tulenevaid omadusi.

Tingimus on see, et tooraine saadakse määratletud piirkonnast ning toote tootmine, töötlemine ja müügiks ettevalmistamine toimuvad nimetatud geograafilises piirkonnas. Kaitstud päritolunimetust kandva toote puhul on toote omadused otseselt tulenevad geograafilise piirkonna inim- ja keskkonnafaktoritest.

Kaitstud geografiline tähis

(*Protected Geographical Indication, PGI*) – päritolunimetusega sarnane, kuid tingimused on vabamad. Toote tootmine ja/või töötlemine ja/või müügiks ettevalmistamine toimuvad nimetatud geograafilises piirkonnas. Piisab, kui üks tootmisetapp toimub määratletud geograafilises piirkonnas.

Kaitstud geograafilise tähisega toote puhul võib seos geograafilise piirkonnaga põhineda erilistel omadustel või mainel.

Garanteeritud traditsiooniline toode

(*Traditional Specialty Guaranteed, TSG*). Märk viitab toote traditsioonilisele iseloomule tootmisviisi või koostise puhul.

Eripära selle määruse mõistes on tunnusjoon või tunnusjoonte kogum, mille poolest põllumajandustoode või -saadus selgelt erineb teistest samalaadsetest samasse kategooriasse kuuluvatest põllumajandustoodetest või -saadustest, kusjuures välimust ei loeta tunnusjooneks.

Eripära ei või piirduda kvalitatiivse või kvantitatiivse koostisega ega tootmisviisiga, mis on määratletud liidu või riiklikes õigusaktides, standardimisasutuste kehtestatud või vabatahtlikes standardites (väljaarvatud kui see õigusakt on kehtestatud toote eripära määratlemiseks).

Registreerimiseks peab toode või saadus olema kas traditsioonilisest toorainest, traditsioonilise koostisega või toodetud ja/või töödeldud traditsioonilisel viisil. Nimi peab väljendama eripära (lubatud pole üldist laadi väide) ning ei tohi olla seotud mingi geograafilise piirkonnaga.

Euroopa tarbijatele on oluline täpselt teada, millisest piirkonnast toode pärineb ning lisaks annab märk garantii vastava toote kontrollitud kvaliteedist.

Registreerimisest tulenev kasu

Registreerimisest tulenev kasu:

- õiguslik kaitse ühendusesisese imiteerimise vastu;
- teadlikkuse kasv tootest nii Eestis kui ka mujal Euroopa Liidus;
- võimalus kasutada tarbijate suurenenud huvi regionaalse päritoluga ja traditsiooniliste toidukaupade vastu ning positsioneerida oma toode kvaliteettoodete hulka;
- võimalus müüa toodet kõrgema hinnaga;
- suurenenud võimalus taotleda toote promotsiooniks raha riigieelarvest ja üldiste tootegruppi tutvustavate kampaaniate puhul kaasrahastamist Euroopa Liidult.

Skeemikõlblikud tooted

Kaitstud päritolunimetust ja geograafilist tähist saab taotleda enamikule toiduks kasutatavatele põllumajandussaadustele ja -toodetele: liha-, piima-, kalatooted, puu- ja juurviljad. Töödeldud toodetest kvalifitseeruvad veel õlu, taimeekstraktidest valmistatud joogid, sinep, pagaritooted, koogid, küpsised ja kondiitritooted ning makaronitooted. Toiduks mittekasutatavatest põllumajandustoodetest on lubatud märki taotleda ka looduslikele kummivaikudele ja vaikudele, eeterlikele õlidele, heinale, lilledele ning taimedele, villale, korgile ja košenillile.

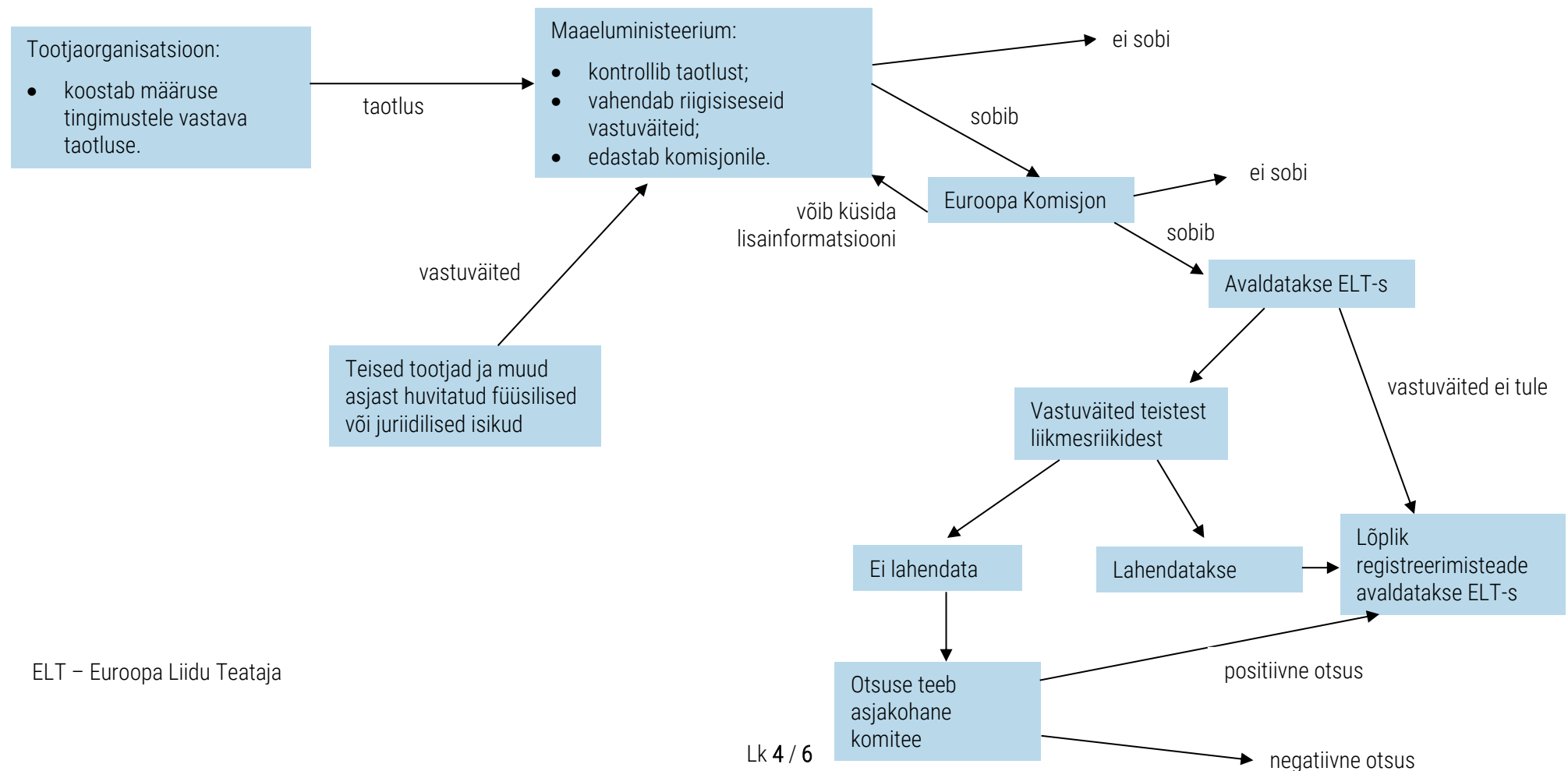
Garanteeritud traditsioonilise toote nimetuse registreerimist saab taotleda lisaks toiduks kasutatavatele põllumajandussaadustele ja -toodetele ka õllele, šokolaadile ja muudele kakaosisaldusega toidukaupadele, kondiitritoodetele, kookidele, küpsistele, muudele pagaritoodetele, makaronitoodetele, eelnevalt töödeldud toitudele, vürtsikastmete pooltoodetele, suppidel, puljongitele, taimeekstraktidest valmistatud jookidele, jäätisele ja puuviljajäätisele.

Taotleja

Märkide taotlejaks peaks määruste kohaselt olema tootjate ühendus, mis võib hõlmata ka muid huvigruppe. Erandkorras (kui on tegemist ainukese tootjana geograafilises piirkonnas) võib tähise taotlejaks olla ka üksik füüsiline või juriidiline isik.

Taotlemise protseduur

Riiklik protseduur on reguleeritud põllumajandusministri 25. juuli 2011. a määrusega nr 67 [“Põllumajandustoodete ja toidu geograafiliste tähiste ning päritolunimetuste ja garanteeritud traditsiooniliste eritunnustega toodete nimetuste registreerimise taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord”](#) ja põllumajandusministri 21. novembri 2011. a määrusega nr 86 [„Euroopa Liidu tasandil kaitstavate piirustusjookide geograafiliste tähiste registreerimise taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem siseriiklik kord“](#).

ELT – Euroopa Liidu Teataja

Toote spetsifikatsioon

Geograafilise tähise ja päritolunimetuse taotlemisel peab võimalikult täpselt kirjeldama toote valmistamise meetodit kuni müügiks ettevalmistamiseni (kaasaarvatud viilutamine, lõikamine, pakkimine jms). Spetsifikatsioon peab sisaldama järgmist:

- **nimetus** – võib olla regiooni, koha või eritingimustel riiginimi (lubatud ka ajaloolised kohanimed);
- **kirjeldus** – tooraine kirjeldus ning toote füüsikalised (kuju, värv, kaal jne), keemilised (rasvasisaldus, veesisaldus, jne), mikrobioloogilised (teatud tüüpi bakterite sisaldus jne), bioloogilised (taime-või loomaliik jms) ja organoleptilised omadused (värvus, maitse, lõhn jne);
- **geograafiline ala** – peab olema täpselt määratletud ja kaardil märgitud;
- **päritolutõend** – näitab, kuidas tagatakse toiduaine päritolu ehk kirjeldab tooraine teekonda tootmisprotsessis (esitada soovitatud voodiagramme ning kontrollpunktide kirjeldusi);
- **tootmismeetod**;
- **seos piirkonnaga** – selle punkti all peab olema põhjendatud toote seos piirkonnaga (päritolunimetuse puhul kliima, pinnase, kohalike traditsiooniliste tootmismeetodite ning muude toote omadusi kujundavate tegurite täpne kirjeldus ja geograafilise tähise puhul võib lisaks kõigele eeltoodule viidata ka toote päritolust tingitud tuntuks ja mainele);
- **kontrolliasutus** - Eestis Põllumajandus- ja Toiduamet;
- **märgistus** – juhul kui tootel kasutatakse mingit erilist märgistust.

Lisaks on lubatud esitada tõendusmaterjalina uuringuid, mainet või seost põhjendavaid eksperthinnanguid, väljavõtteid kirjandusest jms.

Garanteeritud traditsioonilise toote nimetuse taotlemisel peab spetsifikatsioon sisaldama järgmist:

- **nimetus**;
- **tootmismeetodi kirjeldus**;
- **traditsioonilise eripära** hindamist võimaldavad aspektid;
- **erilise tunnusega seotud** füüsikalised, keemilised, mikrobioloogilised, bioloogilised ja organoleptilised omadused;
- **miinimumnõuded** ja kontrolliprotseduurid.

Kaitse ulatus

Liikmesriik peab tagama kaitse kõigile Euroopa Ühenduse tasandil registreeritud geograafilistele tähistele ja päritolunimetustele:

- nende otsese või kaudse kaubanduslikul eesmärgil kasutamise eest registreerimisega hõlmamata toodete puhul, juhul kui asjaomased tooted on võrreldavad selle nimetuse all registreeritud toodetega või kui nimetuse kasutamisel kasutatakse ära kaitstud nimetuse mainet;
- väärkasutuse, jäljendamise või seoste tekitamise eest, isegi kui on viidatud toote tegelikule päritolule või kui kaitstud nimetus on tõlgitud või sellele on lisatud väljend "viis", "tüüp", "meetod", "toodetud nagu", "imitatsioon" või muu samalaadne väljend;
- muude toote lähtekohta, päritolu, laadi või olulisi omadusi käsitlevate valede või eksitavate märgete eest, mis esitatakse asjaomase toote sise- või välispakendil, reklaammaterjalides või tootega seotud dokumentides, ning selliste pakendite kasutamise eest, mis võivad anda vale mulje toote päritolust;
- muu tegevuse eest, mis võib üldsust eksitada toote tegelikus päritolus.

Garanteeritud traditsiooniliste toodete nimetuste puhul tagatakse juriidiline kaitse väärkasutuse, jäljendamise või seoste loomise eest ning tarbija muul viisil eksitamise eest.

Registreeritud nimesid kaitstakse mis tahes tarbijat eksitava tegevuse eest, sealhulgas eelkõige, et kasutatavaid müüginimetusi ei oleks võimalik segi ajada registreeritud nimetustega.

Järelevalve

Liitumisjärgselt on Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadusest tulenevalt Maaeluministerium registreeritavate tähiste taotluste vastuvõtjaks ning administreerib infovahetust Euroopa Komisjoniga. Järelevalvekohustus on riigisiselt jaotatud järgnevalt.

- [Põllumajandus- ja Toiduamet](#) – kontrollib Eestis valmistatud ja Euroopa Liidu tasandil registreeritud toodete vastavust registreeritud spetsifikatsioonile ning jälgib, et kohalike tootjate seas ei esineks teiste liikmesriikide registreeritud tähiste väärkasutamist.
- [Tarbijakaitseamet](#) – jälgib jaekaubanduse tasandil kaitstud nimetuste kasutamist.

Lisateave

Lisateavet saad [Euroopa Komisjoni kodulehelt](#).

Kontaktisik Maaeluministeriumis:

Liis Raska
peaspetsialist
ekspordi ja turuarenduse büroo
põllumajanduspoliitika osakond
tel 625 6125
liis.raska@agri.ee